

biztonsága szempontjából megbecsülhetetlenül fontos, mert állandó összeköttetést tarthatnak fenn útvonaluk időjelző állomásaival s mindenkor a beérkezett időjárás-jelentések szerint irányíthatják útjukat és idejekorán kitérhetnek a fenyegető viharfelhők elől.

Az eddig használt repülőgépek közepes sebessége a legritkább esetben haladta meg óránként a 160—170 kilométert, míg a Heinkel-féle gyorsrepülőgép 348 kilométeres óránkénti középsebességgel felénivel megrövidíti a repülés időtartamát. Berlinből Rómába 4 és egynegyedóra alatt, Londonba pedig negyedfél óra alatt repülnek.

Kedvező körülmények között sebességük még fokozható és ilyenkor 370 kilométeres óránkénti sebességet is elérhetnek. A Junkers-gépek sebessége valamivel csekélyebb: óránként mintegy 270 kilométer.

A gyorsrepülőgépekben az utasfülke méretei a hely- és súlymegtakarítás céljából valamivel szűkebbre vannak szabva a megszokottnál. Belsejük leginkább a nagyobb túraautók belsejére emlékeztet, azzal a különbséggel mégis, hogy valamivel magasabb. A gyorsrepülőgép utasai előtt azonban az utazás gyorsasága a főcél, amelynek kedvéért a nagyobb kényelemről is szívesen lemondanak.

SZIÁM

— *A sárگا köpenyek országa. — Körülbelül akkora, mint a békebeli Magyarország s 12 millió lakója van. — Fővárosa, Bangkok. — A sárgaköpenyes buddhista papok. —*

Sziám 320 ezer négyszögkilométer területével akkora, mint Magyarország volt a világháború előtt. A nagy ázsiai országok, Hátsóindia és Kína közé ékelődve azonban parányi, törpe országnak látszik. Kétségtelen, hogy ez az ország a maga 12 millió lakójával jelentéktelen az ázsiai országok között, de mégis megérdemli érdeklődésünket, mert Japán kivételével egyetlen ázsiai ország sem tanult annyit Európától, mint Sziám. Az uralkodócsalád is híve az európai műveltség átültetésének, de a keleti szokások, a keleti szellem sérelme nélkül. Így aztán főleg a főváros, kelet és nyugat keveredése: az utcákon az autók mellett ökörfogatok és elefántok cammognak, a közlekedési rendőr nem egyszer megállítja

a forgalmat, hogy áteressen valami középkori ruhákban pompázó vallásos díszmenetet s a modern kórházaknál sokan többre becsülik még ma is a rinocerosz-szarvból, kígyóepéből s más különös anyagokból főzött varázsitalokat.

Szját nyelvükön Muang Thai az ország neve, ami szabad országot jelent. Ennek a névnek azonban nem sok értelme volt különösen a multban, mert a rabszolgaságot csak néhány évtizede törölték el s az ország a legújabb időkig az uralkodócsalád korlátlan uralma alatt állott. Csak két év óta kapott Sziám alkotmányt. A név legfőbb azt jelölhette, hogy azon törzsek közül, amelyek északról Ázsia déli részeibe sodródtak, egyedül a sziámiaknak sikerült független or-

szágot alapítani. Valószínű, hogy ezek a törzsek az 5. században Kínából jöttek s a kínai műveltséget hozták magukkal. Nyelvük is rokon a kínaival, egytagú szavakból áll s ugyanazon szó különböző jelentése a szó hangsúlyától függ. A termékeny országot nyugati és keleti szomszédai többször megtámadták, de végül is Sziámnak sikerült megőrizni függetlenségét. Történetében inkább csak a trónért vívott belső harcok, a palotaforradalmak jelentenek bonyodalmakat. 1767-ben történt, hogy nyugatról erős támadás érte Sziámot, a burmaiak elfoglalták a régi fővárost, Ayudhya-t és az ország nagy részét. Egy sziámi tábornok azonban visszafoglalta az ország déli részét. Később vallásos őrjöngés áldozata lett, helyét másik tábornok foglalta el, aki aztán fölvetta az I. R á m a nevet s tőle származik a máig uralkodó Chakri uralkodócsalád. Ő alapította 150 év előtt az új fővárost is, Bangkok-ot az ország legnagyobb folyója, a Menam partján s közel a tengerhez. Ezt a 600 ezer lakosú fővárost Kelet Velencéjének is nevezik, mert régebben a folyó maga alkotta a főutcáját, a mellékutakat pedig a bevezető csatornák. Ma azonban már rendes utcái vannak 2—3 emeletes épületekkel. Területének egyötödét 300 temploma foglalja el. Sziám tiszta buddhista ország s a király a legfőbb papja. Az egész országban 16.500 — köztük sok remek, régi — templom van, a buddhista papok száma pedig 127 ezer. Tulajdonképen majd minden jobb családból való sziámi férfi előbb-utóbb pap lesz, kolostorba vonul, hogy ott erkölcsi kiképzésben részesüljön. Aránylag csak kevesen maradnak végleg papok. A kolostorokban ezrével tanyáznak ezek az ifjak. Valamennyien sárga köpenyt viselnek s ezért Sziámot a sárga köpenyek országának is szokás nevezni. A papok minden reggel koldulva gyűjtik össze napi táplálé-

ukat. Kis rizst mindenki szívesen ad nekik, mert ez erényes cselekedetnek számít, amint a papok koldulása is erényt, az alázatosság erényét jelenti. A fővárosban reggelenként 5 perc leforgása alatt 70—80 kolduló pappal is találkozik az ember.

A sziámi kalendáriumban sok az ünnep s ezeket ősi szertartások szerint ünneplik meg. A fő ünnepeken a király meglátogatja a templomokat, amikor ajándékokat ad a papoknak. Ezeken a napokon ünnepi díszet ölt Bangkok. A király az egyik napon autón jelenik meg, másik napon kocsin, kékruhás, dárдавivő apródoktól körülveve, harmadikon gazdagon aranyozott gyaloghinton, amelyet vörösruhás apródok visznek. A vízi ünnepélyen aranyozott bárkán vesz részt. A nép, amely ilyenkor messziről gyűl össze a fővárosban, teljes királyi pompájában akarja látni uralkodóját és főpapját.

Sziám legtermékenyebb része a fővárost körülfogó nagy síkság, amely az ország területének negyed-része. Ami Egyiptomnak a Nílus, az ennek a vidéknek a Menam és mellékfolyói. Az esős évszakban megáradnak, kilépnek medrükből, nagy területeket elöntenek s termékenyítő iszapot hagynak maguk után. Ezen az alföldön az egész lakosság rizstermeléssel foglalkozik. Sziám egész kivitelének kétharmada rizs. A rizs a főtápláléka itt embernek, állatnak egyaránt. A fővárosban a folyó mentén 80 rizsmalom van. A rizzsel való mezei munkákat a fővárosban állami ünnepélyvel nyitják meg, amelyen a király is résztvesz. A földművelésügyi miniszter középkori öltözetben maga tartja az ekeszarvát, az ekét két felcifrázott ökör húzza s előtte a papok szenteltvízzel hintik meg a földet. Az első rizsszemeket az udvarhölgyek vetik el. Az ünnepély után aztán a nézők megrohanják a földet, hogy egypár rizsszemet kaparintsanak, mert az a babona járja köztük, hogy az ilyen rizsszem jó

termést hoz annak, aki földjébe elveti.

Sziám keleti része 100—200 méter magas, hegyektől övezett fennsík. Hat hónapra nagy a szárazság, a következő hat hónapra át pedig folyton esik az eső, ami az utakat járhatatlanokká teszi. Az élet itt

viszonyok közt az itteni bányákból évenként 9 millió dollár értékű ércet vittek külföldre. Sziám északnyugati része szintén erdős, sok értékes fát, köztük a kitűnő teak- (tík) fát szolgáltatja, amelynek a kitermelésére nagy vállalatok alakulnak. Ezekből az erdőkből évenként körül-

Csulalongkorn király építette ezt a bangkoki templomot, amely mindenben ragaszkodik a sziámi építézet hagyományaihoz, de falai carrarai márványból valók.

nehéz. Csak az erdők adnak értékes faanyagot. Ellenben termékeny a déli tengerparti vidék s erdős, dombos völgyeiben kávé, pamutot, dohányt, kendert és sokféle forróégövi gyümölcsöt termelnek. Drágakőbányáiban rubint, zafírt bányásznak. Sziám legdélibb részén, a Maláj-félszigeten, ahol mindinkább sötétbőrű maláji lakosság van többségben, főleg ónt bányásznak s gumit termelnek. Rendes gazdasági

belül 100 ezer teak-törzset tutajoznak a folyókon Bangkokba, 23 ezret Burmába, 8 ezret a Mekong folyón Indokínába. Ez a fa a legkitűnőbb hajóépítő anyag. Nagyon kemény, de amellett könnyen feldolgozható. Tartósabb a tölgyfánál s Európában hajóépítésen kívül vasúti kocsik készítésénél is felhasználják.

Sziám történetében s fejlődésében igen jelentős volt Csulalongkorn király 42 éves uralkodása,

aki európai nevelésben részesült s az európai kultúrát erőteljesen terjesztette országában : az országot kerületekre osztotta, rendezte az igazságszolgáltatást, utakat, vasutakat építtetett s postahivatalokat állított föl. Mostani uralkodója, Prajadlupok király, aki a repülés ügye iránt is erősen érdeklődik s aki néhány hónappal ezelőtt európai körútján Budapestre is ellátogatott. Az ipar

fejletlen még Sziámban, de a kereskedelem eléggé virágzik s a városokban nagyrészt a kínaiak kezében van. A kínai kereskedők annyira elszaporodtak az országban, hogy bevándorlásukat ma már nagy adókkal igyekeznek nehezíteni. Sziám fejlődésére jellemző, hogy a népoktatás kötelező. Bangkokban népes egyeteme és külön orvosi főiskolája van.

A MÁJ TITOKZATOS GYÓGYÍTÓEREJE

— *A vészes kevésvérűség gyógyítása. — A félelmes betegség oka a vörös csontvelő vérképző munkájának megbénulása. — Előidőzésében része van a gyomorfall ismeretlen természetű megbetegedésének is. —*

A máj az emberi szervezet legnagyobb mirigyje. Súlya meghaladja a másfél kilogrammot s a mellüregt a hasüregtől elválasztó rekeszizom alatt, az utóbbinak jobb-oldali felső szögletében foglal helyet. Váladékát, az epét a bélcsatornába önti, ahol a táplálék zsíradékanyagait fölszívódásra alkalmas szappanszerű vegyületekké alakítja át. Azonkívül a vérbe felszívódott mérgek javarészt magába gyűjti és közömbösíti, sejtjeiben pedig a táplálékfölösleget a keményítő rokonágába tartozó glikogén nevű vegyület alakjában elraktározza. Némely állat máját ösödök óta tápláléknak használják, s tudomásunk van arról, hogy a régi egyiptomiak több ezer év előtt ismerték már gyógyító hatását, mintegy tíz év óta pedig, mint a v é s z e s k e v é s v é r ű s é g nevű veszedelmes betegség gyógyszere vonult be az orvostudományba.

A vészes kevésvérűség ellen alkalmazott májkúra fölfedezésének dicsősége Minot bostoni orvos nevéhez fűződik. A fiatal orvos figyelme kezdettől fogva a félelmes és okaiban ismeretlen vészes kevésvérűség felé fordult s azon gondolkozott, miképen állíthatná meg betegei vörös-vérsejtjeinek feltartóztathatatlan pusztulását.

A félelmes betegség okáról addig annyit tudott az orvostudomány, hogy a vér legfontosabb részei, a vörös-vérsejteket készítő szervek, tehát elsősorban a vörös csontvelő működése körül van valami hiba. Valamilyen okból elveszítette azt a képességét, hogy az elpusztultak helyett friss vérsejteket készíthesen, aminek következtében számuk állandóan csökkent a beteg vérében.

Egyízben Minot azt olvasta a kezébe került egyik orvosi szaklapban, hogy a májjal táplált kísérleti patkányok rendkívül gyorsan nő-